

Postanowienie z dnia 9 listopada 2000 r., II CKN 1385/00

Nieprzedstawienie w kasacji okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie (art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.) powoduje odrzucenie kasacji bez wzywania do uzupełnienia tego braku.

Przewodniczący: Prezes SN Tadeusz Ereciński

Sędziowie: SN Jacek Gudowski (sprawozdawca), Antoni Górski

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2000 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z wniosku Krystyny S. z udziałem Bożeny B.-P., Cecylii J., Agnieszki W., Aleksandry M., Zbigniewa B., Grzegorza Sz., Mariusza S. o uzupełnienie postanowienia, na skutek kasacji wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 6 lipca 2000 r., postanowił odrzucić kasację.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 6 lipca 2000 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił apelację wnioskodawczynie Krystyny S. od postanowienia Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 25 kwietnia 2000 r., uzupełniającego postanowienie tego Sądu z dnia 22 czerwca 1998 r., stwierdzającego nabycie spadku po Annie B., przez orzeczenie o dziedziczeniu wchodzącego skład spadku gospodarstwa rolnego.

Wnioskodawczynie wniosła kasację od postanowienia Sądu Okręgowego, w której – wnosząc o uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania – podniosła zarzut naruszenia art. 160 § 3 k.c. w związku z § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1964 r. w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych (jedn. tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 19, poz. 86) i art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 1973 r. o zagospodarowaniu lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 48, poz. 283).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy stwierdzić, że skoro postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżone przez wnioskodawczynię kasacją zostało wydane w dniu 6 lipca 2000 r., to do postępowania kasacyjnego – także do złożenia i, ewentualnie, rozpoznania kasacji – mają zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2000 r. (por. też art. 5 ust. 2 i art. 6 tej ustawy).

Spośród wielu zmian dokonanych wymienioną ustawą w zakresie środków odwoławczych, a zwłaszcza w przepisach rozdziału 1¹, na plan pierwszy – obok nowego unormowania dopuszczalności kasacji – wysuwa się wprowadzenie wstępnego badania kasacji, podejmowanego przez Sąd Najwyższy przed jej rozpoznaniem. Istotą tej instytucji jest upoważnienie Sądu Najwyższego do odmowy przyjęcia kasacji do rozpoznania, gdy jej wstępne badanie, dokonywane po skutecznym wniesieniu kasacji, daje podstawy do stwierdzenia, że nie zachodzą okoliczności uzasadniające wyrokowanie w sprawie przez najwyższą instancję sądową.

Zgodnie z art. 393 § 1 k.p.c. w nowym brzmieniu, Sąd Najwyższy, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w § 2, może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania, jeżeli w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów albo gdy kasacja jest oczywiście bezzasadna. Tym samym ustawodawca wzmocnił – dominujący w kasacji – pierwiastek interesu publicznego, przyświecający jej istnieniu i już wcześniej uwypuklany w piśmiennictwie i judykaturze. Sąd Najwyższy strzeże tego interesu, zapewniając prawidłowość oraz jednolitość wykładni prawa i praktyki sądowej, a także wnosząc, gromadzony przy rozpoznawaniu kasacji, wkład w rozwój prawa i jursprudencji (art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz.U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48 ze zm.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wprowadzeniu wstępnego badania kasacji pod kątem dopuszczenia jej do rozpoznania towarzyszą zmiany konstrukcyjne kasacji jako środka odwoławczego. Ustawodawca, aby dodatkowo podkreślić publicznoprawny cel funkcjonowania kasacji, uczynił jednym z jej istotnych elementów obowiązek przedstawienia przez skarżącego argumentów przemawiających za dopuszczeniem kasacji do rozpoznania. Tak więc, zgodnie z art. 393³ § 1, kasacja – obok oznaczenia zaskarżonego orzeczenia ze wskazaniem zakresu zaskarżenia, przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia oraz wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu uchylenia lub zmiany – powinna zawierać także przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie.

Zważywszy, że wstępne badanie kasacji odbywa się przed jej rozpoznaniem, a więc przed podjęciem oceny, czy przytoczone w kasacji podstawy są usprawiedliwione (art. 393¹¹ - art. 393¹³ k.p.c.), należy dojść do wniosku, iż Sąd Najwyższy powinien dysponować także tymi argumentami strony skarżącej, które – jej zdaniem – uzasadniają przyjęcie kasacji do rozpoznania. Bez tych argumentów, nawiązujących wprost do treści art. 393, kasacja byłaby środkiem odwoławczym niezupełnym, a selekcja wnoszonych kasacji, dokonywana przez Sąd Najwyższy w ramach badania wstępnego – nazbyt dowolna. Racje unormowania zawartego w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. są więc oczywiste, niezależnie od tego, że przybliża ono polski proces cywilny do standardów prawnych Rady Europy, wychodząc naprzeciw rekomendacjom zalecającym ustanowienie wymagań zobowiązujących strony do uzasadnienia, dlaczego rozpoznanie sprawy (kasacji) będzie służyło rozwojowi prawa albo ujednoliceniu jego interpretacji (por. zalecenie nr R /95/ 5 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich, dotyczące wprowadzenia systemów i procedur odwoławczych w sprawach cywilnych i handlowych oraz usprawnienia ich działania, przyjęte przez Komitet Ministrów w dniu 7 lutego 1995 r. na 528 posiedzeniu zastępców ministrów).

Należy jeszcze zwrócić uwagę, że, nowelizując art. 393³ k.p.c., ustawodawca nie tylko postawił kasacji nowe, dodatkowe wymaganie konstrukcyjne, ale także zmienił językową i logiczną strukturę tego przepisu. Dzieląc go na dwa paragrafy, wyraźnie rozgraniczył wymagania konstrukcyjne kasacji, których spełnienie sprawia, że podejmowana przez stronę czynność procesowa nosi cechy kasacji (jest kasacją), od wymagań stawianych kasacji jako pismu procesowemu. Taka metoda konstruowania środków prawnych jest zresztą charakterystyczna dla wszystkich,

znanych kodeksowi postępowania cywilnego, środków odwoławczych (apelacji – art. 368, i zażalenia – art. 394 § 3). Została zastosowana także w odniesieniu do kasacji (art. 393³ w poprzednim brzmieniu), z tym że obecnie prawodawca doprowadził do jednoznacznego wyodrębnienia i określenia w § 1 tych wymagań kasacji, które doktryna określa mianem jej „cech istotnych (kreatywnych)”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego, pochodzącym zarówno z okresu obowiązywania kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r., jak i z okresu po dniu 1 lipca 1996 r., przekonywająco i jednoznacznie wyjaśniono, że braki kasacji w zakresie elementów konstrukcyjnych powodują, iż kasacja jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych, i w związku z tym podlega odrzuceniu *a limine* (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 1936 r., C.II. 859/36, Zb.Urz. 1937, poz. 109, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1936 r., C.II. 1811/36, „Przegląd Prawa i Administracji im. E. Tilla” 1937, nr 2, poz. 118, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1938 r., C.III. 319/37, Zb. Urz. 1938, poz. 303, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r., II CKN 404/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 59 albo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2000 r., II CKN 711/00, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 151).

W tym stanie rzeczy, kontynuując przedstawiony wyżej kierunek judykatury, należy wyrazić pogląd, że brak kasacji w zakresie przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie (art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.) nie podlega naprawieniu w sposób właściwy dla usuwania braków formalnych pisma procesowego, co powoduje odrzucenie kasacji bez wzywania o uzupełnienie tego braku.

Z tych względów, stwierdziwszy, że w kasacji wniesionej przez wnioskodawczynię nie zostały przedstawione okoliczności, o jakich mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 393⁷ § 2 k.p.c.).